Nagyvárad, 1910. XVI. évfolyam. 164. szám. Péntek, julius 15.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

Uri bün. Bihar kerületének követe mondotta, hogy a választási visszaélések egész felpanaszolt sorozata: uri bün, amelyet az urak meg szoktak egymásnak bocsátani, tehát ne beszéljünk tovább róluk. Hát ezzel a kis védekezéssel Várady Zsigmond képviselő ur — vagy hogy az ő stilusát tartsuk meg: a bihari kerület követe — nem nagy hálára kötelezte a saját pártját.

Két kellemetlen dolog foglaltatik ebben: először bizonyos beismerés, már pedig dr V. Zs. az ügyvéd tudja, hogy a beismerés csak nyomatékos enyhítő körülmény, de nem a bün összéget kizáró ok. Másodszor, benne van az a veszedelmes tendencia, amelyet a tapsoló munkapárt észre nem vett, hogy a választási visszaélések csak egy osztály, a magyar uri osztály nyakára sózassanak. Bihar képviselője olyba tünteti fel a dolgot, mintha a vesztegetés, a hivatali presszió stb. elválaszthatlan lenne a magyar uri osztálytól s azt a konzekvenciát engedi levonatni, hogy ha ki akarjuk irtani a választási visszaéléseket, akkor irtsuk ki a magyar parlamentből a magyar uri osztályt.

Notabene: Bihar ékesbeszédü követe azzal kezdte, hogy Tisza Istvánt fogja megvédeni. A sikerült védelem után azt hisszük, Tisza, a magyar uri osztály pregnáns kifejezője, sietve meg fogja cáfolni, hogy ilyen védelemre ügyvédi meghatalmazást aláirt volna.

Iparvédelem.

(F. É.) Ne ijedjünk meg. Nem rólunk, magyarokról esik most szó. Nem! Nálunk nem védelmezik az ipart. Segélyt, subvenciót adnak holmi gyárosoknak, nagyiparosoknak, akiknek összeköttetéseik vannak, meg is kapják azt, noha épen nekik nincsen arra szükségük, de az ipart, az igazi, küzködő, nyomorgó, senyvedő magyar ipart nem védi semmi és senki. Az ebek harmincadjára vetették, kiszolgáltatták az osztrák iparnak, melynek évszázados multja már egymaga is oly erősséget szolgáltat, melynek leküzdésére a mi gyenge, kezdődő, de mindenesetre fejlődő iparunk nem képes s ilyen viszonyok mellett nem is lesz soha.

A román kormány iparvédelmi akciójáról akarunk beszélni, arról, hogy ebben a kis országban, melynek az összes lakossága csupán 6 millió, mely ennek dacára önálló, független, saját ügyeit önmaga intézi, mely képes olyan védvámrendszert meghonositani, mely iparát, kereskedelmét a nálánál ezerszerte nagyobb, ipari s kereskedelmi tekintetben hatalmasabb államok versenyétől megvédelmezni. Amely érvényt tud szerezni annak az egyetlen, feltétlen szabálynak, melyet egy élni óhajtó nemzet sem nélkülözhet, hogy a sajátját óvni, még a szellőtől is, a másét pedig kiméletlenül üldözni, elnyomni, hogy a sajátja érvényesüljön.

A román kormány legujabban egy olyan törvényjavaslat előkészitésével foglalkozik, amely egyszer és mindenkorra kimondja, hogy a román állam védelme alatt álló iparágak, tehát az összes iparágak, kivétel nélkül, csakis román munkásokat foglalkoztathatnak. Egy lőre 75 százalékát a munkásságnak, de amint ujabbakat szerződtetnek, azoknak már kivétel nélkül román állampolgároknak kell lenniök. A munkásság fizetésének 75 százalékát szintén román munkásoknak kell kifizetni s igy már eleve utját állják annak az esetleges visszaélésnek, hogy a 25 százalékot kitevő idegen munkást jobban fizessék a román munkásnál S emellett tudvalevő dolog, hogy a román ember természeténél fogva földmivelő nép, akinek nincsen semmi kedve az ipar és kereskedelem müvelésére, de a kormány, mely belátja, hogy ipar és kereskedelem nélkül egy ország sem haladhat előre, szinte erőszakkal reákényszeriti a lakosságra az ipar és kereskedelem megkedvelését, üzését, kultiválását.

A román gyárakban és ipartelepekben tehát ezzel a törvénnyel azt érik el, hogy rövid időn belül az idegen munkásságot teljesen kiszoritják és csakis a benszülött román lakosság fog foglalkozni azzal a hasznos és gyümölcsöző tevékenységgel, amely egyedül képes egy ország jólétét, gazdagodását, prosperálását előmozditani.

A románok, tehát, ez a kis, igénytelen ország, kézzel lábbal igyekszik, hogy állampolgáráinak jólétét, megélhetését, minél hathatósabb eszközökkel előmozditsa, minden téren oda törekszik, hogy azok érdekeit viselje a szivén, akikből az ország románsága csakis nemzeti erősödést válthat ki s nem nézi azt, hogy egy szomszédos állam érdekei

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az ál-Miller.

— Leonardi Priscilla. —

Tisztelt Miller ur!

Én megigértem önnek valamikor — nagyon régen, az igaz, de az igéret mégis csak igéret marad — hogy majd irok magának. A mai nap éppen erre való. Ma nagyon el vagyok keseredve sok minden és egyáltalán az élet iránt is.

Itt, Ilkleyben különben mindenki igy van ezzel, ha rossz az idő, s igy én sem vagyok kivétel.

Biztosra veszem, hogy ön még Londonban van. Oh, mily más ott az élet, mint Ilkleyben. Londonban élvezik a létet, itt pedig csak vegetálunk.

Négy év alatt, mióta nem találkoztunk, sok minden megváltozott. Ez alatt az idő alatt tizenhárom jóbarátomtól váltam el egészen. Az egyik Rómába ment, a másik Mexikóba, a harmadik Newyorkba, az Indiákra és igy tovább. Három pedig meghalt közülök. Látja, erről a vidékről mindenki elköltözik. Vagy messze vidékre, vagy a föld alá. Csak London olyan hely, a hol soká megmarad az ember. Emlékezik, hogy nevetett rajtunk négy év előtt, a petróleumforrásunkba fektetett reményeinkért? Nos, nem volt igaza. A petróleumforrások jóknak bizonyultak, s mi ma milliomosok vagyunk.

Furcsa, de kellemes érzés a gazdagság.

És most, miután igéretem szerint, tudattam önnel sorsunk ujabb kialakulását, további barátságába ajánlom magamat. s maradok hive

Brown Izabella.

— Nagyon ügyes leány volt — mormogta a fiatal ember, mikor elolvasva a levelet, többi iratai közé csusztatta azt. — De azért nem hittem volna, hogy igy irjon. Valahogy nincs benne az egyénisége. De az irása csinos.

Visszagondolt a négy év előtti ismeretségre Lladundóban. Utolsó délután együtt álltak a parton s a hajókat nézték. Azóta sokszor eszébe jutott, mily közel volt ahhoz, hogy beleszeressen ebbe a leányba. Hogy remélte aztán, a hosszu, magányos napokon, hogy beváltja mosolyogva tett igéretét, hogy »valamikor« majd ir neki. De nem tette. Most mégis irt. Miért? Vajjon csak egyike azoknak a futó személyeknek, melyeket oly kedveseknek talált ezelőtt négy évvel? Vagy mást, többet jelentene ez? Ezt csak ugy tudhatja meg, ha azonnal válaszol levelére.

Miután elküldte a választ, megjött a másik levél, s igy folytatódott az egy ideig. Levelezésük ideje alatt meggyőződött róla Miller, hogy Brown kisasszony nemcsak kedves, de nagyon szellemes és eszes leány is, kinek müvészi érzéke teljesen fejlett, s a ki mindent megért és mindenről tud csevegni. Viszont Brown kisasszony szemrehányásokat tett magának, miért odázta el magától négy évig ezt a kellemes foglalkozást, mikor Miller oly komolyan és okosan ir. A levelezés természetesen ugy végződött, hogy egy szép szeptemberi napon Miller maga állitott be levél helyett Ilkleybe.

Brown kisasszony egy cseppet sem csodálkozott, mikor őt nála bejelentették. Csak elpirult egy kissé s megnézte, rendben van e a haja. Hanem mikor a szalonba érve, szembe kerültek egymással, mind a kettő mintha kővé meredt volna az ijedtségtől.

Teljes két percig hallgattak. Ekkor dadogva szólt Miller:

— Bocsánat, Brown kisasszony... Valóban kegyed az?

— Én, én vagyok — felelt a leány, s kék szemei lángokat löveltek a méltatlankodástól. — De mondja, hogy mer hozzám ilyen kérdést intézni, mikor éppen ön az, a ki álnév alatt lepózott be hozzám?

— Engem Miller Wharton Györgynek neveztek el, — mondta a férfi keserüen — s ezért apám és anyám a felelősek, nem én magam.

— Wharton! — kiáltott fel a leány. — Soha életemben nem hallottam azt a nevet. Én sohasem irtam Miller Wharton Györgyuek, hanem Miller William Györgynek.

Miller leült. Visszanyerte angol hidegvérét

ezzel mennyire s minő fokon sértetik meg.

Nálunk?! Az iparvédelmi akció csak addig terjedhet, ameddig az az osztrák ipar érdekszferájába belé nem vág. Mihelyt osztrák érdeket sértene, amely nélkül pedig a magyar érdekek megvédése el sem képzelhető, azonnal lefujják illetékes helyről az egész akciót s nékünk tovább kell küzködnünk, tovább kell erőlködnünk egy olyan erős versenytárs legyürésén, amelynek ipara ezerszerte gazdagabb, ezerszerte erősebb a miénknél.

S igy szemmel láthatólag el kell buknunk abban a küzdelemben, melyet a mi kezdetleges iparunk a fejlett osztrák iparral folytat. El kell buknunk könyörtelenül, a reménység leghalványabb kilátása nélkül. Nem segithet rajtunk semmiféle iparvédelmi akció, sem állami segély, sem subvenció. Ameddig az osztrák versenytársat le nem rázzuk a nyakunkról, ameddig lehetetlenné nem tesszük az egyetlen versenyt, addig a magyar ipar fejlődéséről, előrehaladásáról, győzelméről nem beszélhetünk.

A kis Románia ime példát mutat, hogy miképen kell az ország érdekeit, kimélet és tekintet nélkül a szomszédokra megvédelmezni. Ha a magunk kárán nem akarunk okulni, tanuljunk legalább a más hasznán, hiszen már eléggé nagykoru nemzet vagyunk, hogy az orrunk hegyénél messzebbre lássunk?! Vagy még mindig ott tartunk, hogy akkor térünk eszméletre, mikor már fejünk felett kigyuladt a fedél?!

Itt az idő, az ország helyzetében olyan változások lehetnek, melyek az ipari előrehalndásra óriási hatást gyakorolhatnak. Rajtunk mulik tehát, hogy a saját védelmünkről, mi magunk, a mi akaratunk gondoskodjék.

Andrássyék és a munkapárt. Napnap után fölbukkan a hir, hogy a pártonkivüli 67-esek egy része belép a nemzeti munkapártba. Legutóbb a Pol. Corr. bécsi kőnyomatos közölte, most pedig ujabb :ápot adott a hirnek az, hogy gr. Andrássy Géza tegnap megjelent a munkapárt klubjában. Gr. Andrássy Géza ugyan kijelentette, hogy csak »látogató« a klubban, de már ez a megjelenés is elég volt arra, hogy a belépések hire ujból elterjedjen. A folyosókon azt beszélték, hogy a belépés előkészitése ügyében Szterényi József folytat ujabban megbeszéléseket. Szterényi József kijelentette, hogy a belépésekről szóló hirek most csak kombináción alapulnak, de ez idő szerint semmi aktuálitással nem birnak.

—

Wekerle képviselősége. Nem tudjuk, hogy Wekerle Sándor akar-e képviselő lenni, de hogy a Kossuth-párt nagyon is szeretné Wekerle Sándort mandátumhoz juttatni, az kétségségtelen. Maga gróf Apponyi Albert föl is kereste Héderváry miniszterelnököt ez ügyben, arra kérve, hogy ha gróf Serényi Béla a miskolci mandátumot tartja meg, akkor Wekerle Sándornak engedjék át a besztercebányai mandátumot. Héderváry miniszterelnök ad notam vette gróf Apponyi Albert kérését s meg is felel rá a Pester Lloyd egy hire. Gróf Serényi Béla a miskolci mandátumról mond le, s igy Besztercebányán nem lévén üresedés, Héderváry igy Apponyinak sem adott kosarat, Wekerle sem lesz képviselő, ha csak — mint Héderváry miniszterelnök tegnap este kijelentette — be nem láp a munkapártba.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, jul. 14.

Elnök: Berzeviczy Albert.

A mult ülés jegyzőkönyvét Vermes Zoltán jegyző olvassa. A jegyzőkönyv hitelesitése után a tegnap megválasztott kilenc biráló bizottság tagjai teszik le az esküt. Az ülés csekély érdeklődés mellett kezdődik. Negyed tizenegykor mikor az elnök megnyitja az ülést., alig 50—60 képviselő van jelen. A kormány tagjai közül csak a szorgalmas Székely Ferenc igazságügyi miniszter van a teremben, aki még eddig minden ülésen, elejétől végig jelen volt.

Elnök Pozsgay Miklóst egy tegnapi közbeszólásáért utólagosan rendreutasitja. (Helyeslés jobbfelől).

Ezután áttérnek a válaszfelirati javaslat folytatólagos tárgyalására.

Tüdős János: Tisza István grófnak a választások előtt a függetlenségi pártról mondott egyik elitélő nyilatkozatával foglalkozik és kéri Tiszát, hogy most ugy azt a kifejezést alkalmazza a saját pártjának a fiatalabb tagjaira. (Ugy van) Váradi Zsigmond tegnapi felszólalásával szemben kijelenti, hogy a felirati vitának igenis van létjogosultsága, ezt a munkapárt is elismeri, mert az ellenzéki pártok hat felszólalásával szemben, a munkapártban már is négy felszólalás hangzott el. Ezután áttér a trónbeszédre. A munkapárt szolgai készségének a megnyilatkozását látja abban, hogy az önálló bank megvalósitásáról lemondott, holott ez a jogunk törvényben van biztositva. Követeli az általános, egyenlő, titkos választói jogot és a magyar nemzet teljes politikai és gazdasági függetlenségét. (Eljenzés a függetlenségi párton) A felirati javaslat alapeszméje hamis és a többség a szabadelvüség cégére alatt a leg reakciósabb politikát akarja folytatni. (Ugy van! a Justh párton) Kijelenti, hogy Batthyány Tivadar gróf válaszfelirati javaslatát fogadja el. (Eljenzés a Justh-párton)

Giessvein beszédje.

Giessvein Sándor emelkedik szólásra. Egyenesen a trónbeszéden kezdi Mikor a trónbecsédet hallotta, azt hitte, hogy egy uj korszak kezdődik, amely a progressziv munka, a szociális fejlődés jegyében fog lefolyni. De most ugy látja, hogy ez a szabadelvü haladás megtörik a többség konzervativizmusán. A konzervativizmusra is van ugyan szükség, de a gazdasági és szociális fejlődést csakis a józan, szociális politika biztosithatja. (Ugy van). Minden bajnak a gyökerét a szociális politikának az elhanyagolásában látja. A nemzetiségi kérdést Tisza Istvánnal szemben kulturális és szociális téren akarja megoldani. Ne a mi románaink nézzenek csodálattal Romániára, hanem Románia nézzen fel csodálattal a magyar géniuszra, amely a népnek oly magas kulturális fejlődést tudott biztositani (Ugy van!) A választói jogról a felirat burkoltan, határozatlanul nyilatkozik. A maga részéről az általános, egyenlő és titkos választói jogot óhajtja. Arra nézve, hogy a választás igazi, hü tükre legyen a közvéleménynek, okvetlenül szükséges, hogy a választás titkos legyen. (Taps a Justh párton) A néppárt válaszfelirati javaslatát fogadja el.

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

Szünet után.

Kelemen Samu, majd **Bánffy** Dezső szólaltak fel.

Bánffy Dezső báró nincs megelégedve egyik felirati javaslattal sem. Külön javaslatot terjeszt be. Javaslatában az általános választói jogot hangoztatja s az önálló bank ügyét ugy kivánja megoldani, hogy már 1911-ben a bank müködésben legyen.

Az ülést az elnök 2 órakor berekeszti.

Városi közgyülés.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap tartott közgyülésén letárgyalták az összes kitüzött ügyeket

Hosszabb vita csupán a kövezetvám dijszabás és a helypénzekről szóló szabályzat módositásánál volt. A tanács ugyanis a behozott tej literje után 1 fillér, a behozott jég métermázsája után pedig 40 fillér kövezetvámot iktatott be a szabályzatba.

Hlatky Endre főispán elnökölt. A városatyák közül mintegy 70 volt jelen.

---

s innen nézett a leányra, a kit nagyon szépnek talált.

— A leveleit Miller W. Györgynek küldte — mondta egyszerüen. — Valószinüleg a postás volt a hibás, mert a cégnél az én nevem a legfontosabb. Lehetséges, hogy Londonban még más is viseli ezt a nevet. De ez még mindig nem magyarázza meg, hogy kegyed hogyan jut az Ilkley Brown Izabella névhez?

— Oh, persze, erre nem is gondoltam! Azt hittem, hogy az ön levelei nekem szólanak. Hát az unokanővérem, a ki ezelőtt négy évvel Ilkleyben élt, férjhez ment azóta. Én azt hittem, ön nekem irta azokat a leveleket. Ő Liverpoolban van.

— Igy nem marad más hátra, mint William György urat Londonban hagyni, unokanővérét pedig Liverpoolban. Elvégre levelezésünk kettőnk között történt, s nekik semmi közük sincs hozzá.

— Igen, igen, de . . . én évekig ismertem William Györgyöt. Igy könnyü volt vele levelezni.

— Nem hiszem, hogy fél olyan jól ismerné őt, mint engemet — mormogta az ál Miller.

Brown kisasszony elpirult, s Millernek ugy tetszett, hogy sokkal szebb, mint az igazi Izabella.

— Bizonyos vagyok abban is, hogy jobban ismerem kegyedet, mint névtestvérét — folytatta. — Hiszen mindent elmondtam magamról is kegyednek. Kedves, őszinte levelei ösztönöztek erre. Az egyéniség, a lélek van benne ezekben a levelekben. Ismerjük egymást, hiába tagadná, s most én nem akarok önről lemondani, csak azért, mert véletlenül szemtőlszemben álltunk egymással. Hát nem látja, nem érzi, hogy . . .

— Igen — válaszolt Izabella halkan. — De . . . ön mégis csak idegen reém nézve.

És egyszerre kék szeme megcsillant. Szép alakja összegörnyedt s egész arca rángatózott. És a mint igy összenéztek, visszafojthatatlanul tört ki mindkettőjükből az üde, fiatal, ellenállhatatlan nevetés.

— De hát nem furcsa az, — mondta egy óra mulva Izabella — hogy Izabella Lladundóban találkozott magával s hogy én egy szezonnal később ugyanott voltam egy hasonló nevü urral, mint maga? És tudja-e, hogy mindig csodálkoztam, miért emlegeti annyira Lladundót? Mert éppen ezen a helyen voltam a legkellemetlenebb az ön névtestvérével. Az a levél, a mit neki irtam, tulajdonképpen egy késői bocsánatkérés akart lenni. És sohasem jutott el az ő kezeihez!

— Szerette volna, ha eljut?

— Ha majd jobban megismerem önt, akkor talán őszintén fogok e kérdésre felelhetni — mondta Izabella kifürkeszhetetlen mosollyal.

És György megértette a tekintetből, hogy a levél mégis csak megtalálta azt, aki a legilletékesebb volt arra, hogy kezeihez jöjjön.

A polgármester jelentésének érdekesebb adatait már közöltük. Részvéttel emlékezik meg jelentésében a polgármester *Kugler* Albert elhunytáról s a közgyülés résztvétét jegyzőkönyvbe iktatta s erről a családot értesiti.

Védekezés a tifusz ellen.

A jelentés kapcsán felszólalt dr *Grósz* Menyhért s az utóbbi időben előfordult tifusz megbetegülésekkel foglalkozott. A régi szabályrendeletben a fertőző betegségekre ki van mondva, hogy kényszer utján is elkülönithetők a betegek, de a tifuszra nézve azt nem mondja ki a szabályrendelet, bolott ennek fertőző tulajdonsága most már be van igazolva. Inditványozza, hogy a szabályrendeletet akként módositsák, hogy a tifusz is bevétessék a fertőző betegségek közé s igy a tifusz betegekkel szemben is alkalmazható legyen a kényszer elkülönités.

Az egyetem ügye

Ugyancsak dr *Grósz* Menyhért felemlitette az egyetemek felállitásának kérdését. Meg kellene ragadni az alkalmat, hogy ha nem is egyetemet, de más irányban kapjon rekompenzációt Nagyvárad. Felhivja a polgármester figyelmét, hogy legalább felső ipariskolát kapjon Nagyvárad.

Rimler Károly polgármester kijelenti, hogy a kanyaró a gyermekek között megszünt. A tifusz juliusban 10 esetben lépett fel s jelen leg 19 tifusz beteget gyógykezelnek. Mindent megtesz, hogy a veszélyt elháritsák.

Az egyetemre nézve a legilletékesebb helyről azon értesitést kapta, hogy a Demeczky elaboratuma csak az ő subjectiv munkája, azt a kormány meg sem nézte. Figyelemmel lesznek, hogyha egyetemet nem is kapnak, de akadémiánk megmoradjon s más téren nagy rekompenzációt kap a város. A kérdést napirenden tartja, s nagy segitségére lesz a dologban a főispán és dr Hoványi Géza képviselőnk, valamint a biharmegyei képviselők.

Dr *Nemes* Aron tb. főorvos szivesen hozzájárul a szabályrendelet módositásához. A kanyaró ma már megszünt.

*

A városi mérnöki hivatalnál szervezett uj állásokat a belügyminiszter jóváhagyta.

Dr *Adorján* Emil a leirattal kapcsolatban megsürgeti a szervezeti szabályrendelet módositására kiküldött bizottság összehivását. Két év óta nem tartott a bizottság ülést.

Rimler Károly polgármester kijelentette, hogy a szeptemberi közgyülésen előterjesztik a a szervezeti szabályrendelet módositását.

A miniszteri leiratot tudomásul vették.

A honvéd hadapród iskolában a jövő tanévre megüresedett négy alapitványi helyre első helyen Soós István, Debreczeni Ferenc, Kalenda János és Witt Sándor, II-ik sorban Barabás Aladár és Kazay Kálmán ajánltatnak.

A városi tanács előterjesztette a vásárvám és helypénz dijszabályzat módositását. Ebben a tej literenként 1 fillér vámmal van megterhelve s a jég után mázsánként 40 fillérrel.

Schwarcz Antal azt inditványozza, hogy a nagypiacon árülő kereskedők is mentessenek fel a helypénz fizetése alól, mint az iparosok. Egyforma elbánásban részesitsenek mindenkit.

Moskovits Farkas kifogásolja, hogy a szabályzatot most terjesztik be; hogy az őszi közgyülésre halasszák el a szabályzat tárgyalását.

Schwarcz Izidor a tej megterhelése ellen szól.

Komlóssy József kifejti, hogy az iparos és kereskedő között külömbség van, mert az iparosok saját készitményeiket adják el, a kereskedő pedig üzletet is tart s gyári készitményt adnak el. Kéri a tanács javaslatának elfogadását.

Rimler Károly rámutat, hogy a kisipar pártolását hangoztatják s a piaci kereskedők érdekében most agyon akarják ütni. Az iparosok saját készitményeiket árulják s ezért nem lehet a kereskedőkkel összehasonlitani. Különben elfogadja, hogy most levegyék a szabályrendeletet a napirendről.

Dr *Adorján* Emil nem járul hozzá az elhalasztáshoz. Csak 3 pont kérdéses: a helypénz az iparosok és kereskedőkre; a tej és a jég vámja. — A dologhoz szólva, helyesli, hogy külömbség van téve a kereskedő és iparos közt. A kis iparos egész évben dolgozik s a saját készitményeit adja el, mig a piaci kereskedő a zöldfa utcai boltból kiviszi az árut s amit el nem ad, visszaviszi a kereskedőhöz, csak a hasznot teszi zsebre. — A tej és jégre felvett vámot elfogadja és helyesli.

Dr *Moskovits* József azt nem lehet most kimondani, hogy az iparosok helypénzt ne fizessenek, viszont a kereskedőket nem lehet felmenteni a fizetés alól, mert ez mélyen érintené a pénztárt. Hogy mennyi bevételtől esne el a város ha a kereskedőket felmentenék, erre nézve adatot készitsen a tanács. Ezért a szabályzat tárgyalásának elhalasztása mellett foglal állást.

Dr *Tóth* Ferenc a piaci kiskereskedők érdekében szólott. Majd nagy zajban a tervezett vámot helyteleniti a szőlősi jéggyár szempontjából.

Kiss Dávid elfogadja a tanács javaslatát.

Dr *Váradi* Ödön az elhalasztás mellett érvel.

Dr *Weisz* Márton a tej megadóztatása ellen szólott.

Dr *Sulyok* István foglalkozik a felszólalásokkal. Ha a piaci kereskedőket felakarják menteni a helypénz alól, mert szegények, akkor a szegény kofákat is fel kellene menteni, de akkor a pénztár vesztene s ezt pótadóval kellene pótolni. A kérdés minden oldalról meg van világitva, ezért a halasztásnak nem lenne gyakorlati haszna. — Különbséget kell tenni kisiparos és piaci kereskedő között. Annyi támogatást legalább is kell nyujtani a kisiparosnak, hogy ne fizessen ezután se helypénzt. A mint eddig nem fizetett. — A jégre tervezett vámot horribilisnek tartja métermázsánként 40 fillérrel. Elfogadja a tanács javaslatát.

Dr *Moskovits* Miklós a tej vámja ellen beszélt. A nagybirtokos más helyre viszi el a tejet s ezáltal a kinálat megcsappan s megdrágul a tej.

Dr *Adorján* Emil rámutat, hogy a szegények ma is megfizetik a tejért literenként az 1 fillérért, de a nagy termelő alig fizetett vámot. A vám nem emeli a tej árát. Áttér a helypénzre. Kifejti a piaci kereskedők és az iparosok közötti különbséget. A piaci árusnak az eddigi csekély helypénzét akarják tovább is fenntartani, ami ellen ők sem szólaltak fel.

Schwarcz Izidor inditványozza, hogy a jég vámját métermázsánként 10 fillérben állapitsák meg.

A halasztási inditványt elvetették. — A tejre nézve elfogadták a tanács javaslatát, mely szerint a tej literje után 1 fillér vám szedessék. — A jégre nézve Schwarcz Izidor inditványát fogadták el. — Végül Schwarcz Antal inditványát, hogy a piaci kereskedők se fizessenek helypénzt, — elvetették.

*

A községi polgári fiu iskolához szervezett segédtanitói állásnak rendes tanitói állássá szervezését elfogadták.

A kereskedelmi tanonciskola 1-ső osztálya mellé párhuzamos osztály felállitását tudomásul vették s e célra évi 1000 korona segélyt szavaztak meg.

Uri- és Borz-utca kocsi uttestének aszfalt burkolattal ellátását, Kert-utca uttestének kiburkolását és Beőthy Odön-utca gyalogjáróinak aszfaltozását elhatározta a közgyülés.

A Krassószörénymegyei árvizkárosultak részére 300 korona segélyt szavaztak meg.

A többi kitüzött ügyeket változatlanul elfogadták.

Az ülés végén Fried Ferenc interpellált a várad velencei Pogány féle telken át létesitett uj utca vizellátása ügyében. A polgármester által adott választ tudomásul vették s ezzel a közgyülés véget ért.

Csalás a Kugler örökösök ellen?

—

75000 kor. betéti könyv eltünt?

Tegnap több helyi lap szenzációs dolgot közölt a Kugler féle hagyatékról, melynek rendezésével most foglalkoznak. A lapok azt irták, hogy 21000 koronás csalás forog fenn, melyet egy jónevü fakereskedő követett volna el oly formán, hogy egy nagyobb farendelés költségeivel terhelte meg a Kugler számláját, melyet az elhunyt nem rendezett.

A faszállitást a cég állitólag nem is eszközölte volna, sőt bünös szándékkal is járt el, mert a mint a rendelésből kitünik a rendelés napját a haláleset bekövetkezését követő napra tüntette ki. A csalásra az örökösök egyik tagja jött rá, aki nyomban Nagyváradra utazott és itt feljelentést tett a kereskedő ellen. A feljelentés alapján a kereskedő könyveit és okmányait lefoglalták s meginditották a vizsgálatot.

A tegnapi nap folyamán nagy apparátussal folytatták a könyvek és számlák vizsgálatát, azonban az ügyet még nem fejezték be.

Eddig megállapitották, hogy a csalás esete fenn nem forog és csupán csak elszámolásról van szó.

A nagy anyagot képező nyugták és könyvelési tételek felülvizsgálata még nehány napot fog igénybe venni. Akkora elkészül a teljes elszámolás és könnyen megállapitható lesz, hogy hol van a tévedés.

Az ügy különben még egyáltalán nem érett meg arra, hogy a nyilvánosság előtt tárgyaltassék, mert esetleges személy meghurcolások is történhetnek. Az eddig nyilvánosságra hozott dolog hatása alatt most már kényszeritve lesznek aa érdekeltek a tisztázásra és akkor majd ki fog derülni, hogy mi igaz abból a nagy dobbal hirdetett szenzációból.

Különben hogy, mily erős a közönség fantáziája, mi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy tegnap délután már 75000 koronás betéti könyv eltünéséről beszéltek, amiből természetesen egy szó sem felel meg a valóságnak.

Vádak a városi nyomtatványszállitás körül.

A közgyülés vizsgálatot rendelt el.

Két helybeli hirlapban olyan vádak jelentek meg tegnap a városi nyomtatványszállitások körül állitólag előfordult visszaélésekről, amelyek ha a vizsgálat alapján beigazolást nyernének, a legerősebb megtorlást kell, hogy maguk után vonják.

Azzal vádolják ezek a közlemények a város nyomtatványszállitóját, hogy a szerződésszerü egységárakat helytelenül számitotta fel s igy megkárositotta a várost; a nyomtatványokhoz olcsóbb és silányabb papirt használt, nem teljesitett munkát is felszámitott. Hat év óta óriási összeggel lett igy megkárositva a város.

A közlemény szerint a városi számvevőségnél azt felelték, mikor ezekre az állitólagos visszaélésekre rájöttek, hogy nem szakemberek s ezért nem tudták a nyomtatványokat elbirálni.

Dr Adorján Emil interpellációja.

Ez ügyben a tegnapi városi közgyülésen, dr Adorján Emil interpellációt intézett a polgármesterhez.

Az interpellációban felhozta az utóbbi időben Nagyvárad városánál előfordult panamákra s ezekkel a városi gazdálkodás helytelen irányát bizonyitja.

Megdöbbent mikor a lapokból a nyomtatványokkal állitólag üzött visszaéléseket olvasta s látta, hogy itt nincs semmi ellenőrzés. A városházán kellett ezt ellenőrizni. A város törvényhatósági bizottsági tagjaiból egy bizottságot küldjön ki a tanács, s az vizsgálja meg, történtek-e visszaélések, s ha igen, kik követték el. Kérdi a polgármestert, hogy van-e tudomása arról, miszerint egyes lapok szenzációs visszaéléseket közöltek. Mivel igazolja, hogy a városi ellenőrző közegek nem jöttek rá az állitólagos visszaélésekre, hanem kivül álló egyéneknek kellett azt felfedezni. Hajlandó-e a tanácsot azonnal összehivni, hogy a törvényhatósági bizottság tagjaiból egy bizottságot küldjön ki, akik visszamenőleg megviszgálják a nyomtatványok szállitását?

Rimler Károly polgármester elfogadja a bizottság kiküldésére vonatkozó javaslatot s azt szeretné, ha most a közgyülés küldené ki a bizottságot. De igéri, hogy a holnapi napon megteszi az intézkedéseket. Saját reputációja érdekében mindent elkövet, hogy a kérdés teljesen felderittessék.

A bizottság tagjai a közgyülés után még sokáig foglalkoztak a kinos ügygyel.

UJDONSÁGOK.

Véresre vert rendőrbiztos.

A mult héten kinos esetnek volt a szereplője *Zilahy* Antal rendőrbiztos a Széchényi kávéházban, ahol *Czipóth* Ferenc főpincért sértett meg kardjával ugy, hogy ennek sulyos sebével ágyba kellett feküdnie. Tegnapelőtt ejjel ismét véres botrány történt egy kávéházban, melynek szereplője ismét Zilahy Antal rendőrbiztos volt. A rendőrbiztos szóváltásból kifolyólag összeveszett *Czoldán* Sándor régebben ismert emberrel, aki pezsgős üvegett vágott Zilahy fejéhez. A sulyos tárgy Zilahyt megtántoritotta. Ezt látva *Hartmann* Sándor neki támadt Zilahinak és addig ütötte mig eszméletét nem veszitette el. Zilahy sulyosan sérülve pár percig feküdt a kávéház padlóján, a honnan a kévéház személyzete kocsin szállitotta lakására a megsérült városi tisztviselőt. Sekintettel arra, hogy az eset városszerte közmegbotránkozást keltett a városi hatóság meg fogja inditani a vizsgálatott annak megállapitása céljából, hogy Zilahy mennyiben követett el megtorlandó cselekményt.

* **Személyi hir**. *Gerő* Ármin rendőrfőkapitány 6 heti szabadságidejét tegnap megkezdte. A réndőrkapitányi hivatal vezetését ezalatt *Eleméry* Ferenc főkapitány helyettes fogja ellátni.

* **A hivatalos lapból**. A király *Nagylónyai es Vásárosnaményi Lónyay Albert* belső titkos tanácsos, altábornagy s főpálcásmesternek, valamint törvényes utódainak a magyar grófi méltóságot dijmentesen adományozta. — Ugyancsak kinevezte a király *Kürthy* Lajos Bars és Zólyomvármegyék főispánjat, Komárom sz. kir. város ideiglenes főispánjává.

* **Buza Barna párbaja**. Sátoraljaujhelyről jelentik: Buza Barna, volt országgyülési képviselő a választások lezajlása után állandóan támadja lapjában Meczner Gyula főispánt, mert állitólag ő az oka, hogy megbukott. Meczner főispán veje, Gortvay Aladár főszolgabiró tegnap felkereste Buza Barnát a lakásán, hogy ha alaptalan támadásait folytatni fogja apósa ellen. ugy ezt tettleges inzultussal fogja megtorolni. Erre Buza Barna provokálta Gortvayt, aki rögtön megnevezte segédeit. A párbaj ma vagy holnap megy végbe.

* **Megadózzák az osztrákok a magyar fürdővendégeket**. Az osztrák fürdőknek nagyon jól megy a dolguk. Bármennyire zaklatják a vendégeket. azok nem maradnak el. Most egy ujabb vexaturáról értesitenek. Azt az ujitást hozták be, hogy azokat a vendégeket, akik egy hónapon tul tartózkodnak valamelyik fürdőben, megadóztatják. A zenedíjon a kurtaksán, a legkölönfélébb cimeken kizsarolt pénzeken kivül tehát most állami adót vetnek ki a vendégekre, ezekre a kitünő adóalanyokra. Meránban tegnap a fürdőbizottság gyülésén Földes orvos tiltakozott az uj adó ellen, a mely szerinte elriasztja a vendégeket. A derék orvos azonban, ugy véljük, sajnos téved. A hogy mi ismerjük honfitársainkat, még adót is fizetnek az osztrák kormánynak, hogy osztrák fürdőben pihenjék ki fáradalmaikat. A mi bizony eléggé szégyenletes dolog.

* **Olcsóbb a buza, nincs drágasági pótlék**. A vármegyei tisztviselőknek az a része amely nagyon is szerény javadalmazás mellett reggeltől estig robotol ócska, egészségtelen hivatali helységében, a legutóbbi közgyüléshez drágasági pótlókért folyamodott. A kérelmet alapos indokok támogatták. A kérvényezők ugyanis mindannyian családos emberek, akik csak adósság csinálás mellett és ugy is nyomoruságosan tengetik életüket. A kérelmet nem hitte senki, hogy el fogják utasitani. Es mégis, mint utólag értesülünk, a kérvényt elutasitották. Elutasitották azzal az indokolással, hogy az idén olcsóbb lesz a buza s igy nem lesz drágaság, ergó nem kell drágasági pótlék sem! A szegény tisztviselők, akik nagyon is számitottak erre a pótlékra, igy hoppon maradtak és várhatják a jó buza termést, mintha legalább is mindegyikőjüknek százholdas buzatermő földje volna, mely pótolni lenne képes azt, amit a fizetés mellett adósságból pótolnak a napi kenyérhez. Hiába, a vármegyén még mindig azt hiszik, hogy minden tisztviselő egy-egy bukott földbirtokos, akinek még meg van a birtokai roncsa és annak jövedelméhez kell a fizetés pótlékul.

* **A repülőverseny helyett per a város ellen**. Az még nem bizonyos, hogy lesz-e Nagyváradon repülőverseny, de az kétségtelen, hogy elmarad a közönség ettől az élvezettől, a városi pénztár vallja a kárát. A városi tanács ugyanis engedélyt adott a kolozsvári máv. menetjegyirodának a repülőversenyre s később Lipscher impreszáriónak szintén adott engedélyt a repülő versenyre. Mikor a kolozsvári menetjegy iroda bejelentette, hogy julius 16. és 17 én szándékozik a verszenyt megtartani, táviratban értesitette a tanács, hogy ez időben már Lipscher tartja itt a versenyt s igy a máv. menetjegyiroda csak későbpi időben rendezheti a versenyt. Tagnap azonban megjött a válasz a kolozsvári menetjegyirodától, amelyben nem veszi tudomásul a sürgönyt, mert a junius 25 én nyert engedély birtokában két aviatikust szeződtetett, 900 korona költséggel, julius 16. és 17-ére s csak ezután értesült, hogy később Lipschernek is adott engedélyt Nagyvárad város tanácsa. Ebbe a változtatásba nem megy bele s kéri, hogy a tanács találjon modus vivendit arra, hogy Lipscher előtt megtarthassa a versenyt, mert ellenesetben kényte'en kiadásait a városon követelni Lipscher után semmi esetre sem tarthatja meg a versenyt, mert egy második repülő nap sikere biztositottnak nem látszik. A városi tanács most könnyen segithet a dolgon, mert Lipscher a megszabott időben nem tartja meg a versenyt s igy a kolozsvári vállalkozót még értesithetik, hogy 16 és 17 én szabad a pálya.

* **A gép áldozata**. A Wilgerodt fa kitermelő részvénytársaság szudricsi fürésztelepén tegnap délelőtt egy 16 éves fiatal munkást, Huszár Tamást az egyik gépkerék elkapta és a felismerhetetlenségig összeroncsolta. Az esetről értesitett nagyváradi kir. ügyészség elrendelte a vizsgálatot és a helyszini vizsgálat megejtésvel a belényesi járásbiróságot bizta meg.

* **Lopás**. Mandel Mór bánffihunyadi vendéglős kárára ismeretlen tettes lopást követett el. Elvitt: egy acélórát aranylánccal, egy rendbeli uj szürke lüszter férfi ruhát, kabáton és nadrágon Harkó Lajos névvel, nadrág összekötő szalagján Mandel Bernát felirattal, egy pár sevró-cipőt, egy rendbeli ócska férfi öltönyt, egy drb 1500 koronáról szóló váltót, Lukács István, Kovács Károly és Orbán Károly aláirással, egy 90 koronáról szóló váltót, Goldstein Jakab, Löbhenczel és Orbán aláirással. A rendőrség ez eljárást folyamatba tette.

* **A részeg ember igazsága**. Tegnap éjjel egy berugott ember bandukolt végig a Rákóczi-uton. Senkire se figyelt, de lelki állapotát élenken kifejezte, hogy hangosan dalolt utcahosszat. Mit is énekelt? Egy közismert népdalt:

Nyáron nagyon hideg van,
Télen nagyon meleg van.

A dal autentikus szövege ugyan nincsen igy, de tekintettel a mostani furcsa időjárásra, a részeg embernek igaza van.

* **Árverésre kerülő ökör**. A folyó hó 16 án, azaz szombaton délután a rendőrkapitányi hivatal kihágási kapitánya nyilvános árverésen el fog adni két darab bitangságban talált ökröt, amelyért a hirlapi hirdetés dacára sem jelentkezett tulajdonosa. Az árverés a baromvásártéri istállóban fog megtartatni.

* **Az osztálysorsjáték** huzásán a következő nyereményeket sorsolták ki:

30000 koronát nyert: 88884.
5000 koronát nyertek: 17880 90254 90557.
2000 koronát nyertek: 59321 82576.
500 koronát nyertek: 2517 4937 1183 10806 12203 13349 16545 18933 21905 22122 22915 26765 36591 38556 48448 48816 50214 63727 64766 66185 66807 69514 72199 73936 75300 79004 80678 80913 88834 89566 91448 105183.

x **Mozgóképek a Pannoniában**. A legmodernebb és egyszersmind leghasznosabb szórakoztató és gyönyörködtető alkalmatosság : a mozgófénykép holnap este kevonul a Bémertéri Pannonia kávéházba is. Az elegans berendezésü, ujonnan átalakitott kávéházat berendezték mozgóképes előadások tartására s holnap megkezdik a rendes előadásokat. *Haraszthy* Károly bérlő nagy áldozatokat hozott, hogy Olaszi és Ujváros városrészek előkelő közönségének rendelkezésére álljon egy olyan kényelmesen berendezett kávéházi mozi, ahol a rendes kávéházi szórakozások mellett feltalálhassa a közönség a legjobb és distingvált izlésü elsőrendü müsort. A bérlő a világhirü *Pathe* céggel kötött szerződést, amely állandóan a legtökéletesebb müvészi és legaktualisabb müsorral látja el a Pannonia kávéházat és hogy az előadások zavartalan lefolyása is kellően biztositva legyen, egy francia gépészt bocsátott a kávés rendelkezésére. A villamos felszerelésekkel a nagyváradi villamos müszaki vállalat már elkészült s igy az előadásokat szombaton este megkezdik. A közönség bizonyára méltányolni is fogja a bérlő elismerésre méltó törekvését.

* **Borsalino**, Pichler és angol *kalap* tavaszi ujdonságok **REICHARD ÁRUHÁZABA** megérkeztek, hol legelegánsabb budapesti és *amerikai cipők* kaphatók. 40

x **Ami jó az hathatós!** Dacára, a sok savanyuvizek konkurrenciájának, sikerült a hirneves Krondorfi savanyuviznek évről-évre nagyobb forgalmat csinálni. Ez annak köszönhető, hogy a Krondorfi savanyuviz páratlan jó izü asztali viz, azon kivül, mint gyógyital, nyálkaoldó hatásánál fogva ugy a gyomor, tüdő és a többi hurutos bántalmaknál az orvosok által a legjokb sikerrel alkalmaztatik.

x **Olvassa el kérem!** Ha érdekli, hogy lakásában miért érhet el takaritást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényü Wolframmégőt és ami a régiekkel szemben óránként *kb.* 3 fillért takarit meg, tehát nem szükséges, aki *nem akar* nagy világitást, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényü égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolframm égő* 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szivesen szolgálok felvilágositással. 44

x **A Lloyd kávéház** nyári kerthelyiségében julius hó 15, 16 17, és 18 án a következő igen érdekes ujdonságok lesznek bemutatva: Chikagótól a Behring-szorosig. 2. Kis szökevény. 3. Modell. 4. Végzetes gördülés. 5. Álszerzetes. 6. Bün lejtőjén. 7. Alma szüret Canadában. 8. Tengerész vér. Belépti dij nincs, kezdete este 9 órakor. Kitünő italokról és ételekről gondoskodva van. A n. é. közönség szives pártfogását kéri *Hartstein és Órlei* kávéház tulajdonosok.

Bonyadalmak egy becsületügy körül.

Az Urmánczy-Erősdy affér.

A képviselőház szombati ülésén Urmánczy Nándor országgyülési képviselő egy interpellációban azt a kérdést intézte gróf Khuen-Héderváry miniszterelnökhöz, hogy Erősdy Sándort, aki Marostordában a darabont királyi biztostól főispánságzt vállalt, dacára annak, hogy ezt megelőzőleg Marostordamegye tisztikara egy közös deklarációban becstelenségnek nyilvánitotta azt, aki a darabont királyi biztostól bármi kinevezést elfogad. Ezt a közös nyilatkozatot Erősdy Sándor is aláirta.

Erősdy Sándor Urmánczy Nándortól képviselőházi beszédéért elégtételt kért. Halász Gyula koronaőrségi százados és Heinrich Aladár vaskereskedő utján. Urmánczy Nándor segédei Zboray Miklós és Nagy Emil országgyülési köpviselők voltak, később Nagy Emil helyett Mezőssy Béla lett Urmánczy megbizottja.

Urmánczy Náadvr segédei tárgyalás közben kijelentették, hogy Urmánczy részéről — mivel ő a házban csak aktát olvasott fel — elégtétel adásnak nincs helye. A segédek megállapodni nem tudtak, mire Urmánczy Nándor segédei becsületbiróság egybehivását proponálták. Halász Gyéla, mint aktiv katonatiszt, polgári becsületbiróság megalakitásához hozzá nem járulhatván, megbizatásáról lemondott. Erősdy helyette uj megbizottat nevezett meg s az uj segédek tegnap délben 12 órakor ültek össze a képviselőházban.

Erősdy uj megbizottja Hajdu Marcell ügyvéd.

SZINHÁZ.

Heti müsor.

Rendes helyárakkal.

Péntek: Monna Vanna (P. Márkus Emilia vendégfellépte.)

Szombat: Kaméliás hölgy (P. Márkus Emilia vendégfellépte).

Márkus Emilia Nagyváradon. Már csak a vendégszereplések tartják a lelket valahogyan a szini évadben. Nem a szinház, legfeljebb egy-egy vonzóbb vendégszereplés kedvéért járnak az emberek szinházba. Még Márkus Emilia sem tudott telt házat vonzani. Tegnap a Botránnyal kezdte meg vendégszerepléseit s mint az különben természetes, nagy tetszést aratott. Nekünk ugyan gyakori vendégszereplései dacára is szokatlan marad kissé mesterkélt hanghordozása, mely sokszor a szavaláshoz, a régi iskola metódusához áll közel. Hanem az megint bizonyos, hogy Márkus Emilia ebben a keretben kitünő alakitást mutatott be s a felvonások végén zajosan ünnepelték. A többi szerep az itteni kezekben volt; némelyik — neveket ne emlitsünk — a Botrány bemutató előadásához mérve most, éppen a fővárosi müvésznő mellett, kevesebb gondot forditott alakitására s igy az itteni erők a vendégmüvésznő mellett bizony ném egyszer határozottan háttérbe szorultak. —*r.*

Előadások a szinkörben. A nyári idény előtt holnap játszanak utoljára a szinészek a téli szinházban Vasárnap már a nyári szinkörben tartanak előadást. Ezuttal egy meglepetésszerüen hü majomimitátor is föl fog lépni, még pedig egy regényes darab keretében. Dunai Árpádnak hivják a majomimitátort, akinek kü földön is nagy sikerei voltak.

TANÜGY.

Iskolai értesitők.

I.

Az Orsolyazárda értesitője.

Tanitóképezdét, polgári és elemi leányiskolát tart fenn az Orsolyazárda Nagyváradon s mind a három mintaszerü, mind a három kiváló hirnévnek örvend hosszu évtizedek óta.

Az elmult tanévről szóló értesitő, melyet *Makucz* Ernő igazgató kiváló gonddal állitott össze, szintén ennek a hirnévnek lesz továbbra is őregbitője. Tanusága ez az értesitő annak, hogy az intézet egyformán gondot fordit a szellem kimüvelésére és a lélek nemesitésére. Vallásos meggyőződésü és müvelt magyar nőket nevel az Orsolyazárda s ezzel az üdvös ténykedésével, csöndes munkásságával nagyobb szolgálatot tesz a hazának minden frázisnál.

Az előirt tananyagot pontosan általában igen szép eredménnyel elvégezték. A növendékek száma volt:

A tanitóképezdében 134, közülök róm. kath. 119, gör. kath. 9, gör. kel 1, református 3, ágostai 2; magyar 130, német 2, oláh 2.

A polgári iskolában: 244, köztük r. kath. 164, gör. kath, 9, gör. kel. 3, ágostai 7, református 34, zsidó 27. Egy német kivételével mind magyar anyanyelvü.

A belső elemi iskolában 84, a külsőben 159 volt a növendékek száma,

Az értesitő mindenről szép és kimeritő beszámolót nyujt, csak az értesitők leglényegesebb részét hagyja el: az érdemsorozatot.

Igazságszolgáltatás.

Ki a legény a csárdában? *Vura* József rettegett korcsmahős volt Fenes községben. Szerette a korcsmázást és ha mulatott, nem türt meg maga mellett a korcsmában senkit sem. Pedig már nem volt valami fiatal ember, ugy az 50 év körül járt és nagy, felnőtt gyermekei voltak. A mult hó 1 én is szokása szerint elment a korcsmába, hogy mulasson. Már ott volt ekkor egy csomó parasztlegény, akik csöndesen iszogattak és beszélgettek egymással. A hires korcsmahős szokása szerint egyenesen felszólitotta a legényeket, hogy távozzanak a korcsmából. mert mulatni akar. A felhivást nyomban tett is követte és Vura József pár pillanat alatt kivezette a legényeket a korcsmából. Az egyik legény, Erdődi Lajos azonban, aki már egy kicsit ittas is volt, nem hagyta ennyiben a dolgot. Hazaszaladt egy fejszéért és visszatérve, hátulról fejbevágta Vura Józsefet, az ütés következtében azonnal meghalt. Az ügyészég ezért Erdődi Lajos ellen erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés cimén emelt vádat. Az ügy főtárgyalása tegnap volt a törvényszéken, dr *Csulyok* Béla elnöklete alatt. Vádlott beismerte tettét. A tanuk viszont igazolták, hogy vádlott a tett elkövetésekor egy kissé ittas volt. A bíróság *Poynár* Özséb dr védelme után Erdődi Lajost 2 évi fegyházra itélte. Az elitélt felebbezett.

TÁVIRATOK.

A vasmunkások kizárása.

Budapest, jul. 14. A vasgyárak országos egyesülete tegnap gyülést tartott Asbót Emil elnöklésével. Az értekezleten elhatározták, hogy ha mindazon gyárakban, a melyek jelenleg boykott alatt vannak, julius 20-ig a munkát meg nem kezdik, vagy julius 30-ig minden gyárban meg nem kezdik a munkát, a gyárosok az összes munkásokat ki fogják zárni.

Sikkasztó orosz tisztek.

Pétervár, jul. 14. A husz aktiv varsói intendatura-hivatalnok letartóztatása leirhatatlan feltünést kelt. A sikkasztó tisztek vagyonára zárlatot foganatositottak.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósitások.

Budapest, julius 14.

A gabonatőzsde.

50 kilogramonkint.

Buza októberre — — —	9·34
Rozs októkerre — — —	7.14
Zab októberre — — —	7·20
Tengeri juliusra — — —	5·50

Irányzat: Lanyha. Megnyitás után fedezésekre emelkedő.

Értéktőzsde.

Magyar hitel — — —	846·—
Osztrák hitel — — —	671.—
4%-os koronajáradék — —	92·20
Államvasut — — —	741.—
Jelzálogbank — — —	485. —
Leszámitoló bank — —	568·—
Hazai Bank — — —	300·50
Kereskedelmi részv. — —	736. —
Rimamurányi — — —	693·—
Salgótarjáni — — —	634.—
Közuti vasut — — —	723·—
Városi villamos— — —	376· —
Adria — — — —	506 —

Irányzat: Nyugodt, üzlettelen.

NYILTTÉR.

BUTOR
jó kivitelben, jutányosan
REISZ
butorgyárában
Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Kérdezzük meg a háziorvost!
KRONDORFI pezsgőhöz, borhoz
SAVANYÚVIZ legjobb fajta!
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITÁS
tüdő, légző-szervek, gyomor, köhögés, rekedtségnél orvosilag ajánlva.
Nagyváradi kereskedelmi és iparkamara.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: **White-Mellville G. J.**

— Angolból. —

(Folytatás.) 66

A tömeg fékezhetlen rémületében oly heves, oly ellenállhatlan hullámzásba jött, hogy saját vezéreit ugy seperte maga előtt, mint a hullám a parafát. Montarbas, bár meglepő erőt és tevékenységet fejtett ki, nem állhatott ellent ezen áradatnak s nem birhatta rá a tömeget, hogy a támadással szemben helyén maradjon, hanem vagy husz halárusnő között a legközelebbi utcába sodortatott. Ezek egyike italtól és dühtől őrülten átölelte nyakát és megcsókolta az ajkán. Ezen csuf ölelésnek köszönhette étét, mert a visszavonuló katonák egyike ép e pillanatban hidegen és bátran megfordulva, a tömeg közzé lőtt s golyóia ama nőt halántékon találta s kiömlő vére és agyveleje bepiszkitá a gróf nyakkendőjét, mialatt még a katona fegyverének töltő vesszejét is hallá kopogni, a mint ez ujra megtöltè puskáját, hátravonulva, hogy egyik társának átadja helyét. Annyira össze volt itt szoritva ember ember hátán, hogy Montarbas ki nem bonthatta magát kisérteties társa karjából, ki egyenesen állt, őt körülfogva. Látta e nő szemét forogni, hallá halálhörgését, érzé, hogy tagjainak végső vonaglásában erősen összeszoritja és az iszonynál nagyobb utálat fogta el, a miért körülte levő tolongás ezen rettenetes teremtés karjaiból nem engedé szabadulni, ki ugy ölelte át, mint egy menyasszony szerelmes ifját.

— Őt ugyan megtalálta! — kiáltá egy másik ily furia, a holt nő vállán át Montarbasra kacsintva. — Fogjon engem inkább meg helyette, kis arisztokrata! Jobban jár velem. Eh! engedje őt a földre esni. Ő se fogja már többé a carmagnolet járni!

Leonie is csakhamar detronizálva találta magát, s nem viseltettek iránta sem nagyobb tisztelettel, mint akár a legalábbvaló iránt bámólni közül. Ő némi ellenszenvvel állott volt e mozgalom élére, mintha csak jóslati előérzete lett volna a bekövetkezendő szerencsétlenségről. Óva inté Coupe têtet és a jakobinusokat, hogy a gyümölcs még nem érett s hogy ha az egész főváros egyidejüleg fel nem támad, a köztársaságiak csak annak a veszélynek teszik ki magukat, hogy külön-külön megveretnek. Bátyja érvei nem győzhették őt meg, de Montarbas rábeszélésének készséggel engedett s beleegyezett abba, hogy az ő oldalán megjelenjék, mint a felkelés egyik nő vezetője s mint a szabadság mythologiai szelleme. A halárusnők, kik bátorságát helyeselték, hangosan éljenezték, s kérték, hogy vegye át a parancsnokságot az egész amazon-csapat fölött, testőrséget is állitottak ki melléje, mely mint megannyi rögtönzött haderő, a veszély első jelére elpárolgott. Leonie hasztalan nézett ez után, midőn a kocsi lábai alatt darabokra tört és a küzdő, lihegő tömeg között találta magát, mely mint az üldözött szarvasok, a rettegéstől őrülten ugy összeszorult, hogy a menekülés utáni vak küzdelemben nem nézte azt, hogy mit vagy hogyan tipor össze lábai alatt.

Saját kifejezésüket használva: — »A nép lement az utcákra«, mert a harmadik rendbeli képviselőválasztások a nemzetgyülés számára izgalomba hozták a lakosságot. A szabadság előharcosai elhatározták, hogy megtélemlités, vagy ha szükséges, erőszak által ujját állják annak, nehogy oly jelöltek győzzenek, kikről fel lehetett tenni, hogy ellenzéket fognak képezni velük és el voltak szánva, protestálni (testi erőve) az oly tisztességes kereskedők megválasztása ellen, kik magas jellemüknél s a náluk alkalmazott emberek nagy számánál fogva nagy befolyással birhattak. Ezeket nevetségessé tették, bántalmazták, meglakolással, sőt halállal is fenyegették. Egyiket in effigie megégették s saját boltja előtt, és az ilyféle rosz vért keltő tettek előmozditására sikerült Montarbasnak rábeszélni Leoniet, hogy a tüntetések élére álljon, mi által aztán ezen szerencsétlen kimenetelü népcsődületet idézték elő.

Azonban a vezetők és valóban a nép közül is sokan tudták azt, hogy De Besenval báró, ki a királyi gárdát vezényelte, egy tapasztalt és kipróbált bátorságu hadastyán, elhatározott katona, kinek nincsenek skrupulusai és nem fél a felelősségtől; a kiről nem igen tehető föl az, hogy katonáit a laktanyákból csak azért rendelje ki, hogy a párisiakkal néhány gunyos szót váltsanak és a ki, hogy ha egyszer a tömeg közé lövet, azt is fogja parancsolni »alant célozz!«

— Ő nem érti a mi kis tréfánkat, az az ember! — mondá a lázadók egyike, amint az öreg svájczi tábornok neve szájról szájra ment és ámbár közülök senki sem tudta bizonyosan, vajjon lóra ült-e már Besenval, mégis mindenki ellenállhatlan ösztöntől vezérelve, szeretett volna gyorsan haza menekülni a tusakodás elől. De, mint panic esetén többnyire, ugy most is, annyira összetorlódtak tehetetlen embertömeggé s annyira utjában állt egyik a másiknak, hogy a menekülés lehetetlen volt. Csak életben maradni és lélegzeni is oly feladat vala, mely a legerősebb tüdőket és lábakat is megviselte. A leggyengébbek a falhoz szorultak. Fiatal gyerkőcök, vékony, gyenge testalkotásu nők sápadtan, ájulva, fuldokolva kapkodtak levegő után és végül lemerültek, hogy többé fel ne kelhessenek az alól a szörnyeteg, forrásban lévő élő hullám alól. Ha valakinek a feje a kövezetet érte, annak vége volt. Életét kitaposták, menthetlenül, gépiesen, a nehézség szigoru törvényénél fogva, melynek nem lehetett ellenállni csak egyenlő ellentétes erővel. Egy nő, Bouffon anya társa, érezte, hogy sarkát kétségbeesetten megfogta valaki, s ő a haldokló nyomorultat szájon rugta, hogy magát kiszabaditsa. De ezt önfentartásból tette, erőszakos tettét később az első természeti törvényre való hivatkozással mentegetvén.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:
Dr VUOSKICS GYULA.

Nagyvárad város rkapitányi hivatalától.

15741—1910.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. foku iparhatóság ezennel közhirré teszi, hogy Nussbaum Gyuláné által felállitani szándékolt Nagypiacztér 70—24. sz. a. háznál fatelep telepengedélyezése tárgyában folyó évi julius hó 20-ik napjának délelőtti 10 órájára a Nagypiacztér 70—24 számu házhoz helyszini tárgyalást tüzött ki, a mely körülményről az érdekeltek oly figyelmeztetéssel értesittetnek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszini tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbben történő felszólamlások figyelembe vétetni nem fognak.

Nagyvárad, 1910. julius 5.

Elemény,
h. rendőrkapitány.

Kiadó lakások.

Pereces-utca 2a számu uj háznál 2—3 szobás modern lakások augusztus 1-re kiadók.

Értekezhetni: Madarász Gyulánál Pereces-utca 9.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István
„NEMZETI" kerthelyiségébe,
hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitünő italokat és izletes ételeket olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.
— Minden este fényes müsoru —
mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás. Társas ebédek, vacsorák és abonensek polgári árban lesznek kiszolgálva. — Minden nap
friss flecken.
Számos látogatást kér tisztelettel
Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérlője.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSŐ-UTCZA 5. sz.

A legmodernebb betükkel és diszitő anyagokkal ujonnan berendezve.

Mindennemü hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben készittetnek.

Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTUL“

politikai napilap kiadóhivatala.

Alapittatott: 1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett a „Tiszántúl“-ban közöltetnek.

Alapittatott: 1894.

Biharfüred.

A vadregényes szépségü bihari havason 1069 méterre a tengerszine fölött.

Vasuti állomása Belényes, a honnan gondozott gyönyörü ut vezet a fürdőhelyre.

Főszezon julius 1-től augusztus 1-ig.
Utószezon szeptember 1-étől 15-ig.

Rendkivül gyógyhatás a légzőszervek betegségeinél; az anyagcsere fokozása. Étvágyat emeli, álmatlanságot megszünteti.

Kellemes vendégszobák 2 koronától fölfelé.

Napi étkezés 5 korona, gyermekek és cselédek 2 korona 50 fillér.

Fürdőárak mérsékeltek.

Kivánatra prospektust küld az igazgatóság.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Villamos és légszesz felszerelési vállalat

Benedek Ferencz

Sas passage. **Telefon 946.**

Raktáron tart villamos és légszesz fölszerelési alkatrészeket. **Olcsó fény** társulat kizárólagos képviselője. Elvállalok karban tartásokat légszesz villany házi csengőket és telefonokat. Költségvetésekkel dijmentesen szolgálok. Telefon hivásokra személyesen megjelenek.

Kiváló tisztelettel 46

Benedek Ferencz

11269—1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

A bihardiószegi m. kir. állami vincellériskolában Nagyvárad város közönsége által létesitett alapitványi helyek közül az 1910—11. tanévre 2 alapitványi hely üresedésbe jön.

Felhivom ennélfogva mindazokat, akik ezen alapitványi helyeket elnyerni óhajtják, miszerint

1. a 16. életév betöltését igazoló keresztlevéllel,

2. legalább az elemi iskola 4 osztályának jó sikerrel történt bevégzését igazoló iskolai bizonyitvánnyal,

3. ép, erős, egészséges, a gyakorlati munkához alkalmas testalkatot és a himlőoltást tanusitó orvosi bizonyitvánnyal,

4. erkölcsi bizonyitvánnyal,

5. a tanuló, illetve pályázó szüleinek vagy gyámjának kéleegyezése s az iránti kötelező nyilatkozatával, hogy a tanuló az intézetet év közben nem hagyja el s végül,

6. szegénységi bizonyitvánnyal felszerelt 1 kor. bélyeggel ellátott kérvényüket augusztus hó 1-ig hozzám annál is inkább adják be, mivel a később beérkező pályázati kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Megjegyzem, hogy a tanuló, illetve pályázó fehér és egyéb ruházattal, valamint irószerekkel a belépés előtt magát ellátni köteles.

Ezen alapitványi helyek betöltésénél a nagyváradi illetőségüek, a magasabb előképzettséggel birók, a katonai kötelességüknek eleget tett altisztek, különösen a szőlőmüvesek, kertészek vagy kádárok fiai előnyben részesülnek.

A közelebbi felvételi feltételek a polgármesteri hivatalnál a hivatalos órák alatt megtudhatók

Nagyvárad, 1910. julius 5.

Rimler Károly,
polgármester.

Nagyvárad város

VILLAMOS MÜVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javitott **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **megtakaritást** mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa *darabja 3.60 kor.* 100 gyertyásé *5 kor. 50 fill.*

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemü *izzólámpa különlegességek*, fényképész-lámpák ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ivlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épitett nagy

csillár-raktárunkat

megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

½ lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

villamos világitás

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővitését, átalakitását, javitását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállitását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514. **Főszerelő telefonja 55. sz.**

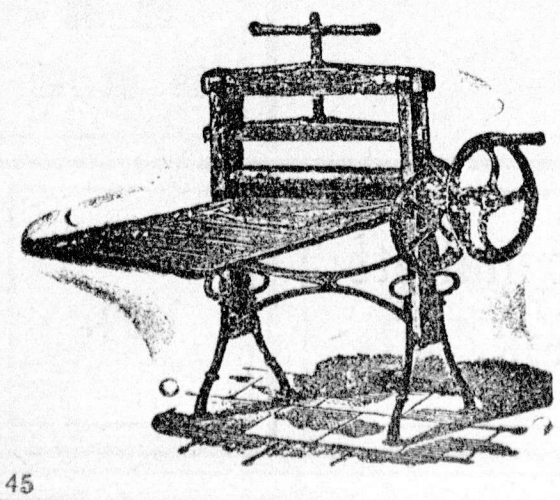
81 **Egész éjjel ügyeletes szolgálat.**

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Kézi hajtásu „Jégkészitő-gép“

állandó müködésben. Megtekinthető az üzletben.

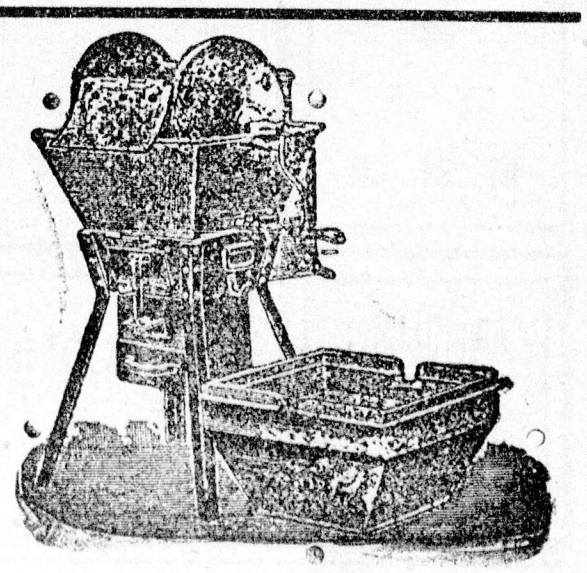
45

Jégszekrények legujabb szerkezettel.

FAGYLALT-GÉPEK.
Kerti vasbutorok.
GUMMI CSÖVEK.

John-féle mosó- mángorló- és facsaró-gépek.

Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve.

Szent László-nyomda részvénytársaság, Nagyváradon.